

Sayın Konuklar, Değerli Meslektaşlarım, Sektörün Değerli Temsilcileri, Değerli Basın Mensupları,

Konuşmama başlarken sizleri Yönetim Kurulumuz ve şahsım adına saygıyla selamlıyorum. Yurt dışından gelerek bize destek olan misafirlerimize ve bizleri yalnız bırakmayan tüm dostlara hoş geldiniz diyorum.

8 gün önce trafik kazası sonucu çok genç yaşta aramızdan ayrılan Odamız yöneticisi Sezai TİMUR'u, yakın zamanda aramızdan ayrılan Odamızın geçmiş dönem yöneticilerinden Zeki DOĞAN'ı, maden kazalarında yaşamını yitiren maden mühendislerini ve tüm maden emekçilerini saygıyla anıyorum.

İki yılda bir yapılan ve bugün 23.sünü düzenlediğimiz Uluslararası Türkiye Madencilik Kongresi ve Sergisi'nin hazırlanmasında büyük katkıları olan başta Kongre Yürütme Kurulu Başkanımız olmak üzere, Kongre Yürütme Kurulu Üyelerine, Kongre Bilim Kuruluna ve oturum yöneticilerine, bildiri sunan bilim insanlarına ve meslektaşlarımıza, yurt dışından katılarak kongremizi zenginleştiren bilim insanlarına, kongrenin düzenlenmesinde ve yürütümünde emeği geçenlere, kongremize katkıda bulunan kamu ve özel kurum ve kuruluşlarının değerli yöneticilerine, bizzat katılarak bizi onurlandıranlara teşekkür ediyorum.

Sayın Konuklar,

Madencilik, tarih boyunca uygarlıkları şekillendiren temel sektörlerden biri olmuştur. Özellikle, sanayi devriminden bu yana insanlığın gelişim sürecinin son iki yüz yılındaki baş döndürücü ilerlemede, kömür ve demirin önemini yadsımak mümkün değildir. İçinde bulunduğumuz yüzyılda da, madencilik faaliyetleri olmaksızın insan yaşamının refah içinde sürdürülebilmesi olası değildir. Madenler, milyonlarca yılda oluşan tüketildiğinde yenilenemeyen kaynaklardır. Bunun için, üretim süreçleri çok iyi planlanmalı ve değerlendirilmelidir.

Madenlerin oluşumunda hiçbir kişinin ya da sınıfın emeği yoktur. Bu nedenle madenler, insanlığın ortak değerleri olup, toplumların refahının ve yaşam kalitesinin yükseltilmesi amaçları doğrultusunda üretilmelidir. İyi planlanması ve ihtiyaca göre üretilmesi koşuluyla gelişmekte olan ekonomiler için madencilik sektörünün gelişmesi büyümenin motoru olabilir. Ancak birçok ülkede madencilik endüstrisi "özelleştirme, liberalleşme ve küreselleşme"nin etkisi altında çalkalanıp durmaktadır. Bu endüstrinin yeniden yapılandırılma adı altında dönüşümü, ciddi boyutta insani ve sosyal sorunlara yol açmaktadır. İnsanlık, bu dramı azaltacak yöntemleri bulmak zorundadır.

Geçen yüzyılın sonundan itibaren madencilik endüstrisinde yoğun bir konsolidasyon dönemi yaşanmaktadır. Şirket birleşme ve satın almaları sonucu oluşan mega şirketler; küresel ölçekte mali, finansal ve yasal süreçlere müdahale etmek suretiyle dünya madencilik endüstrisine egemen olmuştur. Dünyada üretilen maden kaynakları giderek daha sınırlı sayıda firma tarafından kontrol edilmektedir. Bu gelişme sonucunda küresel madencilik piyasalarında denetimi güç monopol yapılar oluşmuştur. Söz konusu yapılar, şirket çıkarları yönünde hemen her ülkede spekülâtif ve yönlendirici faaliyette bulunmaktadır.

Geçmişte Kanada, ABD ve Avustralya'da ağırlık taşıyan gelişmiş ülkelerin metal madenciliği; aynı ülkeler ile Almanya ve İngiltere'de yoğunlaşmış kömür madenciliği; Güney Afrika, Peru, Şili gibi ülkelerdeki madencilik ve sosyalist ülkelerdeki ülke endüstrisini destekleyen madencilik modeli bugün alt üst olmuş durumdadır. Metal madenciliği hızla az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere yönlendirilmiştir. Bu ülkelerdeki çokuluslu şirketler; arama ve işletme çalışmalarını artık Güney Amerika, Güneydoğu Asya, Afrika, eski sosyalist ülkelerde ve bunların yanı sıra ülkemizde yoğunlaştırmıştır. Bu şirketler, her türlü denetim ve koruma engelini kolayca aşıp ulusal sermayeli şirketleri etkisizleştirerek kaynakları ele geçirmişlerdir. Maden işletmeleri tek tek özelleştirilip yerli ya da yabancı yatırımcılara satılmıştır. Geri bırakılmış bazı ülkelerde milyonlarca kişinin geçim kaynağı olan el emeği madencilik; zor yolu ile bazen kıyım ile yok edilip bunların yerine, dev makine parkı ile en kısa sürede maden rezervlerini tüketen, dev atık yığınları ile baş edilemez çevre sorunları bırakarak çekip giden işletmeciler yerleşmiştir. Kapitalizmin daha fazla kâr amacıyla azami üretim ve sınırsız tüketim gerçeğine bağlı olarak ortaya çıkan bu duruma çözüm olarak, her şeyden önce kapitalizmin tüketim çılgınlığı sonucu şişirilen üretim anlayışının sorgulanması, tüm kaynakları sorumsuzca tüketen üretim kalıplarından hızla uzaklaşılması önemli ve gereklidir. Yine, insani ihtiyaçların planlanması ve buna yönelik üretim faaliyetlerinin yapılması gelecek nesillerin de hakkı olan madenlerin daha dengeli biçimde tüketilmesini sağlayacaktır.

Sayın Konuklar,

Kendi kaynaklarını yok sayan, kaynaklarını verimli kullanmayan bir ülkenin kalkınması mümkün değildir. Madenler, kalkınmanın temel unsurlarının başında gelmektedir. Ülkelerin kalkınmaları ve yaşam seviyelerinin belirleyicisi olarak kabul edilen sanayi ve enerji sektörlerinin temellerini de madencilik oluşturmaktadır. Uygulanan yanlış ekonomik politikalarından en fazla zarar gören sektörlerin başında madencilik sektörü gelmektedir. Sanayi sektörleri yerine hizmetler sektörünün genişlemesi, sanayi sektörlerine hammadde sağlayan madencilik sektörünü de zor durumda bırakmıştır.

Madencilik sektörünün ülke kalkınmasındaki kritik önemi, sadece fazla miktarlarda üretilip yurt dışına satılarak döviz elde edilmesinde değil, yerli sanayiye düşük maliyette ve kaliteli girdi sağlamasındadır. Bu anlamda, madencilik ve sanayi sektörleri karşılıklı olarak birbirlerini besleyen sektörlerdir. Entegrasyonları sağlandığı ölçüde büyürler. Dolayısıyla, ülke sanayisinin gelişmemesi madencilik sektörünü de olumsuz etkilemekte, bu sektöre yapılabilecek yatırımlar, hızla hizmetler sektörüne kaçmakta ve madencilik sektörünün ülke ekonomisine katkısı giderek düşmektedir. Uzun yıllardır sektörün GSMH'daki payı % 1.5 dolayındadır. Sektörün işlevi, ülkeye döviz girdisi sağlamak üzere yurt dışına hammadde ihracı yapma düzeyine indirgenmiştir. 2012 yılında tüm maden ihracatımız 4.3 milyar dolar olmuştur. Aynı dönemde ithal edilen kömür ve demire 4 milyar dolara yakın döviz ödenmesi bu yanlışlığı açıkça ortaya koymaktadır. Oysa madencilik sektörü; katma değer ve istihdam yaratan, işsizliği azaltan, sosyal dokuyu güçlendiren bir sektördür.

Madenlerin aranmasında, bulunmasında ve işletilmesinde mühendislik bilim ve teknolojisini, uluslararası kabul görmüş normları kullanmak önemlidir. Ama daha da önemlisi kaynaklarımızın sömürülmesine ve talan edilmesine karşı durmaktır. Çokuluslu tekellerin ve gelişmiş kapitalist ülke endüstrilerinin hammadde gereksinimini karşılama sonucunu doğuran uygulamalara karşı, kaynaklarımızı koruyacak önlemleri almak nihai olarak ülkemizin bağımsızlığı ile eş anlamlıdır. Bu konuda yetkililer üzerine düşen görevi yapmak zorundadır. Bu doğrultuda Maden Kanunu yeniden düzenlenmeli, Odamızın görüşleri dikkate alınmalıdır.

Ülkemiz, liberal ekonominin gerekliliği zannederek planlama düşüncesinden vazgeçip tüm önceliğini piyasanın ihtiyaçlarına göre şekillendirirken, gelişmiş ülkeler geleceklerini planlamakta ve ülkeleri için gerekli madenleri nasıl ve nereden tedarik edeceklerinin hesaplarını yapmakta, madenlerini ve sanayilerini korumak için uzun vadeli stratejiler oluşturmakta, önlemler almaktadır. Bu durumda; ülkemizin de madencilik politikasını oluşturması, madencilik sektörünü planlaması, "stratejik madenlerini" belirlemesi ve uzun erimli yol haritası çizmesi hayati önem arz etmektedir. Bu görev siyasi iktidarlara düşmektedir.

Sayın Konuklar,

Son yıllarda sektörümüzde toplumu derinden yaralayan ölümlü iş kazaları meydana gelmektedir. Madencilik sektörü, doğası gereği özellik arz eden ve bu nedenle bilgi, deneyim, uzmanlık ve sürekli denetim gerektiren dünyanın en zor ve riskli iş koludur. Yaşanan iş kazaları, alınacak etkin önlemlerle gelişmiş ülkelerin seviyelerine düşürülebilir. Kazaların önlenmesi için; insanı merkeze koyan, çalışanı koruyan bir mevzuatın acilen hazırlanması ve uygulanması olmazsa olmaz bir önceliktir. İşçi Sağlığı

ve İş Güvenliđi önlemlerinin alınması ve uygulanması için; Devlet, Sendikalar, Üniversiteler ve Meslek Odalarının işbirliği sorunların çözümünü kolaylaştıracaktır.

Değerli Konuklar,

Enerji ve sanayinin temel hammaddelerini sağlayan madencilik "olmazsa olmaz" üretim faaliyetlerinden biridir. Ancak, içinde bulunduğumuz yüzyılda çevre faktörü göz ardı edilerek madencilik faaliyetlerinin yürütülmesi de mümkün değildir. Madencilik faaliyetleri yürütülürken gözardı edilmemesi gereken en önemli noktalardan birisi de ekolojik çevreyi tahrip etmemek olmalıdır. Madencilik çalışmalarında ortaya çıkan olumsuz çevresel etkiler konusunda sektörde bulunan tüm kesimler sorumluluklarını üstlenerek gereklilikleri yerine getirmelidir. Bugüne kadar, bazı istisnalar dışında bu gerekliliklerin yeterince yerine getirildiği söylenemez. Madencilik sektöründeki şirketlerin küçüklüğü, yetersiz yasal düzenlemeler ve idari denetim yapısı, madencilik çalışmalarının beklenen nitelikte olmasını engellemiştir. Madenler sadece kâr kapısı olarak görülmüş, gelecek kuşaklar ve genel toplumsal çıkarlar gözardı edilmiştir. Madencililiđin çevre ile barışık, insan odaklı yürütülmesi gerekliliğinin benimsenmesi ve egemen olması durumunda, madencilik çalışmalarının eleştirilerin hedefi olmaktan çıkacağı açıktır. Maden mühendislerinin madencilik faaliyetleri sırasında mühendislik, bilgi, deneyim ve becerilerini ortaya koyabilecekleri çalışma ortamlarının sağlanması sektörde olumlu sonuçlar alınmasını sağlayacaktır. Bu anlamda, madenlerimizi kamu yararına işletmek ve aynı zamanda çevreyi korumak bir kamusal sorumluluktur. Hiç bir gerekçe ile bu olguya duyarsız kalınmamalıdır.

Saygıdeđer Konuklar,

Bu düşüncelerle; Kongremizin başarılı geçeceği ve amacına ulaşacağı inancıyla bizleri yalnız bırakmayan tüm dostlarımıza şahsım ve Yönetim Kurulu adına tekrar teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

Mehmet TORUN

Maden Mühendisleri Odası Başkanı